Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 2 0 1 5 3 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

Izpitna pola 1

Komentar besedila

Torek, 2. junij 2020 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.
Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite **v izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepišite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 1 prazno.

© Državni izpitni center
Vse pravice pridržane.

M 2 0 1 5 3 1 1 1 0 2

V sivo polje ne pišite.

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

V sivo polje ne pišite.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Pri ugotavljanju, ali je neka duša filozofska ali ne, je treba potemtakem že od zgodnje mladosti gledati na to, ali je poštena in blaga ali nepoštena in surova.«
»Gotovo.«
»Dalje, ne smeš tudi tega prezreti.«
»Česa?«
»Ali se lahko ali težko uči. Pri človeku namreč ne moreš pričakovati ljubezni do dela, ki ga opravlja s težavo in z neznatnim uspehom.«
»Komaj.«
»In če si tega, kar se uči, ne zapomni, temveč vse pozabi, potem je tak človek popoln nevednež.«
»Seveda.«
»Človek, ki se brezuspešno trudi, začne na koncu nujno sovražiti sebe in vse svoje delo.«
»Samo po sebi umevno.«
»Pozabljive duše potemtakem ne bomo nikoli uvrstili med resnično filozofske duše. Za nas marveč prihajajo v poštev samo duše z dobrim spominom.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. DZS, Ljubljana 1976, 6. knjiga, str. 207–8.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

V danem odlomku Platon govori o lastnostih filozofa. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem razložite tudi:
– Katere lastnosti poleg navedenih še morajo imeti filozofi in katera od njih je ključna?
– Kaj po dolgotrajni poti spoznavanja oziroma vzgoje filozofi naposled spoznajo?
– Zakaj jih to spoznanje po Platonu naredi primerne za vladarje?
Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

Prevod Gorazda Kocijančiča

»Ko boš torej opazoval, katera duša je filozofska in katera ne, boš takoj od njene zgodnje mladosti pozoren na to, ali je pravična, blaga ali pa nedovzetna za skupnost in divja.«
»Seveda.«
»Mislim, da tudi naslednjega ne smeš izpustiti.«
»Česa?«
»Ali se dobro ali težko uči. Misliš, da bo kdo kdaj vzljubil nekaj, kar dela z bolečinami in s težavo doseže le malo?«
»Ni mogoče.«
»Kaj pa, če ne more ohraniti ničesar od tega, česar se nauči, ker je poln pozabe? Ali je možno, da ne bi bil brez védenja?«
»Le kako?«
»Ne misliš, da bo človek, ki se tako nekoristno trudi, na koncu prisiljen sovražiti sebe in takšno delovanje?«
»Seveda.«
»Pozabljive duše potemtakem nikoli ne bova uvrstila med tiste, ki so dovolj filozofske, ampak zahtevava, da je duša obdarjena s spominom.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 6. knjiga, 486b–c.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

V danem odlomku Platon govori o lastnostih filozofa. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem razložite tudi:
– Katere lastnosti poleg navedenih še morajo imeti filozofi in katera od njih je ključna?
– Kaj po dolgotrajni poti spoznavanja oziroma vzgoje filozofi naposled spoznajo?
– Zakaj jih to spoznanje po Platonu naredi primerne za vladarje?
Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

V sivo polje ne pišite.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Dalje. Ljudje se najrajši odločijo za to, kar ni zaželeno samo kot sredstvo ali samo za dosego nečesa drugega. Nekaj takšnega pa je – po splošnem mnenju – uživanje. Nihče nikogar ne sprašuje, s kakšnim namenom uživa: očitno si je uživanje vredno izbrati že samo po sebi.
Poleg tega postane vsako dobro (npr. pravično ravnanje ali umerjenost), če se mu pridruži uživanje, še bolj zaželeno. Dobro pa se lahko stopnjuje samo z nečim, kar je sámo dobro.
Toda zadnji argument – po našem mnenju – dokazuje le, da je uživanje neko dobro, ne pa, da je višje dobro kot kaj drugega. Saj postane vsako dobro bolj zaželeno, če se mu pridruži še kako drugo dobro, kot pa če je samo zase. S podobnim argumentom dokazuje Platon ravno nasprotno, namreč da uživanje ni najvišje dobro. Uči namreč, da je življenje v uživanju bolj zaželeno, če je združeno s pametnostjo, kot pa brez nje; če pa je mešano življenje boljše, tedaj uživanje ne more biti najvišje dobro.

(Vir: Aristotel: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, X. knjiga, str. 301.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Aristotel obravnava vprašanje, ali je uživanje najvišje dobro.
Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem razložite tudi:
– Kako Aristotel razume pojem najvišjega dobrega?
– Zakaj Aristotel zagovarja trditev, da uživanje ne more biti najvišje dobro?
– Kakšno je pri Aristotelu razmerje med srečo, uživanjem in pametnostjo?
Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

3. Descartes: Meditacije

Kar se tiče ostalega – na primer nadrobnosti, recimo take in take velikosti ali oblike sonca, ali manj jasno razumljenih stvari, kot so svetloba, zvok, bolečina in podobno – je resda vse to zelo dvomljivo in negotovo; vendar mi prav to, da Bog ni varljiv in da zatorej ni mogoče, da bi se v mojih mnenjih našla kaka lažnost, če mi ni od Boga dana tudi neka zmožnost, da to lažnost spregledam in popravim, mi torej prav to kaže upanje, da bom v teh rečeh našel resnico. In zares ni dvoma, da ima vse to, kar me uči narava, v sebi nekaj resnice, zakaj z naravo v tem splošnem pomenu zdaj ne mislim nič drugega kakor bodisi Boga samega bodisi od Boga postavljeni red ustvarjenih stvari, z naravo v posebnem pomenu pa nič drugega kakor zaobsežek vsega tistega, kar mi je dano od Boga.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 6. meditacija, str. 109.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Odlomek je nadaljevanje Descartesovega razmisleka o bivanju in spoznavanju materialnih stvari.
Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem razložite tudi:
– Kaj so materialne stvari in kakšno vlogo ima pri njihovem obstoju Bog?
– Zakaj Descartes ne sme dvomiti, da je v občutkih bolečine, lakote, barve ipd. tudi nekaj resničnega?
– Kaj je na materialnih, zunanjih stvareh mogoče dojemati jasno in razločno?
Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

V sivo polje ne pišite.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Stemnitev neba nad človekom je vedno naraščala sorazmerno z naraščanjem človekovega sramu *zaradi človeka.* Utrujen pesimističen pogled, nezaupanje do uganke življenja, ledeni Ne gnusobi življenja – to niso znamenja *najzlobnejših* obdobij človeškega rodu: marveč so se obelodanila, tako kot močvirske rastline, kar tudi so, šele ko se pojavi močvirje, ki mu pripadajo, – mislim na bolestno pomehkuženje in zmoraliziranje, s pomočjo katerih se zver »človek« končno nauči sramovati vseh svojih instinktov.

(Vir: Nietzsche, F.: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 2. razprava, str. 253–254.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Nietzsche razmišlja o pesimizmu kot zavračanju življenja oziroma zanikovanju njegove vrednosti. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem razložite tudi:

– Kako se zgodi sprememba v človekovem dojemanju sebe, kako je sramovanje instinktov postalo eden od temeljev zahodne morale?
– Kako je takšen način dojemanja proizvedel vrednote in kakšne so bile posledice takšnega vrednotenja?
– Kako Nietzschejeva kritika morale in njegov poskus (ponovnega) prevrednotenja morale sovpada s kritiko nihilizma in pesimizma?

Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

M 2 0 1 5 3 1 1 1 0 6

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite.

M 2 0 1 5 3 1 1 1 0 8

V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite.

M 2 0 1 5 3 1 1 1 1 0

V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite.

M 2 0 1 5 3 1 1 1 1 2

V sivo polje ne pišite.

Prazna stran